

Instruks for undersøkelse av rovviltskade på husdyr og tamrein

Erstatter tidligere versjon "Retningslinjer for kontroll og vurdering av kadavermeldinger 01062007"

1. Innledning

Denne instruks gjelder for alle som utfører dokumentasjon av rovviltskader på husdyr og tamrein på oppdrag for Statens naturoppsyn (SNO). Personell som har gjennomført intern opplæring og er kvalifisert til å utføre en slik skadedokumentasjon, blir i denne instruksen benevnt som rovviltkontakt (RVK).

Hovedhensikten med undersøkelse av en mulig rovviltskade er å bekrefte eller avkrefte om skaden skyldes fredet rovvilt. Når det er mulig, blir det angitt hvilken rovviltart som har forårsaket skaden. Undersøkelsen skal følge metodikk beskrevet i "Drept av rovvilt? - Håndbok for dokumentasjon av rovviltskade på bufe og tamrein" (SNO 2011).

2. Lovgrunnlag

SNOs rolle og ansvar er fastsatt i forskrift til naturmangfoldloven om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt §§ 4 og 7, og forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt §§ 4 og 6, med tilhørende retningslinjer.

3. Registrering og rapportering

Alle meldinger om funn av døde eller skadde dyr der det mistenkes at fredet rovvilt er årsak til skaden, skal registreres og rapporteres av den rovviltkontakt som tar imot meldingen og utfører feltkontroll.

Den rovviltkontakt som mottar melding om en sak er ansvarlig for å videreformidle denne til en annen rovviltkontakt dersom han/hun selv ikke har anledning til å følge opp.

Registrering av skadesak skal som hovedregel gjøres elektronisk, men kan også gjøres manuelt på papirskjema:

- Elektronisk: Innlegging og lagring i *Rovbase* under arbeidsområde rovviltskade, enten via Feltapp eller direkte.
- Manuelt: Utfylling og innsending av *Kadaver Registreringsskjema* til regionalt rovviltansvarlig i SNO.

Rapportering skal skje fortløpende, uten unødig opphold etter at feltkontroll er utført.

Et utfylt papirskjema for skade er et internt arbeidsdokument. Ved slik rapportering skal regionalt ansvarlig legge inn alle data i Rovbase. Papirskjema kan deretter makuleres.

Ved behov, for eksempel ved større kadavermengder, kan det opprettes egne ordninger for innmeldinger av kadaver. Dette har eksempelvis vært iverksatt i Finnmark og Nord-Troms i perioden fra januar til juni, hvor meldinger om rovviltskade på tamrein er tatt imot og registrert ved SNOs meldingssentral for reinkadaver. Meldingssentralen har da videreformidlet skadesakene til en rovviltkontakt for undersøkelse. Ved slike tilfeller vil det bli utarbeidet egne retningslinjer for de områdene det gjelder.

4. Varsling

Regionalt rovviltansvarlig skal varsles straks:

- Ved meldinger som gjelder skader på storfe, hund eller hest. Varsling skal skje før feltkontroll gjennomføres.
- Når det blir gjort funn som tyder på ny rovviltforekomst i et område.
- Hvis det oppstår konfliktsituasjoner rundt fastsetting av dødsårsak.
- Når det er sannsynlig at en påvist rovviltskade gjør det aktuelt å vurdere forvaltningstiltak.
- Ved mistanke om smittsom dyresykdom, mishandling eller vanskjøtsel av dyr.

Hvis regionalt rovviltansvarlig ikke er tilgjengelig på telefon skal varsling skje til SNO sentralt eller ansvarlig forvaltningsmyndighet.

5. Feltkontroll

Alle analyserbare skadesaker skal i utgangspunktet undersøkes på funnstedet. Eier/finner skal oppfordres til å fotografere og dekke over kadaver for å sikre spor. Eier/finner skal oppgi eller påvise nøyaktig stedfesting. I motsatt fall kan SNO avstå fra skadedokumentasjon i felt. Ved funn av frosne reinkadavre på vinterstid, kan reineier/finner oppfordres til å frakte kadaver til SNO for tining og undersøkelse.

Ved god dokumentasjon av tapsårsaker i sesongen, i et etablert skadeområde, kan feltkontroll nedprioriteres etter nærmere avtale mellom fylkesmannen og regionalt rovviltansvarlig. Funn av skadede/døde dyr skal allikevel varsles SNO, men vil bli vurdert ut fra finners opplysninger og kjent skadebilde i området.

Følgende skadesaker har uansett høy prioritet for feltkontroll:

- Skader i områder uten tidligere påviste rovviltskader i sesongen.
- Skader på besetninger/siidaer uten tidligere påviste rovviltskader i sesongen.
- Ved mistanke om ny skadevoldende rovviltart for området.
- Skadesaker hvor det vil være aktuelt å vurdere forvaltningstiltak.

Feltkontroll skal normalt ikke prioriteres:

- Når det blir oppgitt usikker eller unøyaktig stedsangivelse.
- Når det uten grunn har gått lang tid fra skadesaken ble oppdaget og til den ble innmeldt.
- Når det er lite sannsynlig at funnet er analyserbart. I slike tilfeller avklares det med dyreeier om det er hensiktsmessig å gjennomføre feltkontroll.

Dersom feltkontroll ikke lar seg gjennomføre på analyserbare skadesaker, skal den beskrivelsen av skaden som eier/finner gir tillegges vekt ved fastsettelse av skadeårsak og vurdering.

Når eier/finner er med på feltkontroll skal roviltkontakten forklare hvilke funn som blir gjort på og ved kadaveret, og hvordan dette vurderes med hensyn til fastsettelse av skadeårsak og vurdering. Roviltkontakten gir en muntlig orientering om foreløpig vurdering til dyreeier. Endelig konklusjon settes av regionalt roviltansvarlig i SNO.

Undersøkelsen skal skille mellom primære og sekundære skader.

- **Primære skader:** Skader påført dyret mens det levde.
- **Sekundære skader:** Skader påført dyret etter at det er dødt. Bitt, klo- eller spisemerker der det ikke finnes bloduttredelser som går inn i omkringliggende hud, bein eller muskelvev. Sekundære skadetegn gir ikke alene grunnlag for å fastslå skadeårsak.

Alle funn og observasjoner på og ved kadaveret som er viktige for bestemmelse av dødsårsak skal fotograferes og beskrives i merknadsfeltet i rovbasen eller på kadaverskjema. Bildene og beskrivelsen skal sammen gi et logisk grunnlag for fastsettelse av skadeårsak og vurdering. Dette gjelder også de skadesaker som ikke er feltkontrollert av SNO.

Ta kontakt med annen roviltkontakt eller regionalt roviltansvarlig i SNO hvis du er i tvil om tolking av skadesaken. Forklar dette til dyreeier og vent med å gjøre en foreløpig vurdering av skadeårsak.

6. Fastsettelse av skadeårsak

Skadeårsak kan angis dersom det finnes indikasjoner på én årsak som i sannsynlighetsgrad overstiger andre mulige årsaker. Fastsettelse av skadeårsak skal bygge på konkrete skadetegn og sportegn som er synlige på og ved kadaveret.

Det er summen av flere funn som leder til konklusjon på undersøkelsen. De viktigste er:

- Skadenes utforming og plassering.
- Blødninger og bloduttredelser.
- Antall bitt.
- Kraft og dybde i bitt og kloskader.
- Riving.
- Størrelse på tannhull.

- Spisemønster.
- Lagringsatferd.
- Spor og sportegn ved kadaveret.

Skadeårsak skal normalt ikke avledes av andre hendelser i området, eksempelvis forekomst av rovdyr, andre skadesaker etc.

Forklaring av samlekategorier:

- **Ukjent fredet rovvilt:** Funn av skadetegn og sportegn gir sannsynlighetsovervekt for at dyret er skadet eller drept av gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn, men det kan ikke skilles mellom to eller flere av disse artene i sannsynlighetsgrad.
- **Ikke rovvilt:** Alle vitale deler av dyret er analyserbare og hele dyret er flådd og undersøkt. Det finnes ingen tegn til skader. Vurdering *Usikker* skal ikke benyttes.
- **Ukjent:** Det finnes ingen indikasjoner på én årsak som i sannsynlighetsgrad overstiger andre mulige skadeårsaker.
 - Kadavermaterialet er for lite eller for ødelagt til at det kan analyseres.
 - Vitale deler av kadaveret er borte og ingen dødsårsak kan påvises på det som er igjen av kadaveret.
 - Konklusjonen *Ukjent* utelukker ingen skadeårsak.
 - Vurdering *Usikker* skal alltid benyttes.

7. Vurderingskategorier

Angitt skadeårsak skal vurderes etter følgende kriterier:

- **Dokumentert:** Indikasjonene på en skadeårsak er entydige og kan ikke forveksles med andre årsaker. Kun skadesaker som er nærmere undersøkt av kvalifisert personell, eller der det er fremlagt foto/filmmateriale som er vurdert av SNO, kan vurderes som *Dokumentert*.
- **Antatt:** Indikasjonene på en skadeårsak har sannsynlighetsovervekt, men andre årsaker kan ikke utelukkes.
- **Usikker:** Indikasjonene på en skadeårsak er svak og kan forveksles med andre mulige skadeårsaker.

Alle tilfeller der skadeundersøkelsen gir konklusjon *Dokumentert* eller *Antatt sikker* rovviltskade, regnes som en påvist rovviltskade.

8. Endelig konklusjon

Det er regionalt rovviltansvarlig i SNO som setter endelig konklusjon for hver enkelt skadesak etter en grundig gjennomgang og kvalitetssikring av innholdet i rapporten fra rovviltkontakten.

Regionalt rovviltansvarlig skal ferdigbehandle skadesaker løpende, uten unødig opphold. Når endelig konklusjon er satt i en skadesak skal regionalt rovviltansvarlig generere tilbakemeldingsbrev til dyreeier med opplysning om saken.

Hvis det oppdages feil eller mangler ved rapporten fra rovviltkontakten, som kan ha betydning for endelig konklusjon, skal regionalt rovviltansvarlig ta kontakt med rovviltkontakten før eventuell oppretting.

Når det oppstår usikkerhet om tolking av skadetegn, og for å sikre likebehandling og felles fortolkning, kan vanskelige skadesaker legges fram for vurdering av en egen ekspertgruppe for skadedokumentasjon i SNO.

Statens naturoppsyn

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@naturoppsyn.no | **Nett:** naturoppsyn.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og Miljødepartementet. Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets feltpersonell.

SNO ivaretar nasjonale miljøverdier og forebygger miljøkriminalitet. Oppgavene spenner fra kontroll og overvåking, til skjøtsel i verneområder, tilrettelegging i viktige natur- og kulturminneområder, informasjon og formidling.

SNO har også mange oppgaver knyttet til store rovdyr, både registrering av bestander, dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein, og uttak av dyr det er gitt fellingstillatelse på. Ledelsen i SNO sitter i Trondheim, og vi har ca. 60 lokalkontorer spredt over hele landet.